МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Затверджено
На засіданні кафедри філософії
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 29.06.2020 р.)
Завідувач кафедри філософії

докт. філос. наук, проф. Карась А. Ф.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ ЯК ТЕОРІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ»

для аспірантів спеціальності (033 філософія)
(Філософський факультет)

2020-2021 навчальний рік

Силабус курсу

ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ ЯК ТЕОРІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

2020-2021 навчальний рік

Назва курсу	**ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ ЯК ТЕОРІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра філософії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 Гуманітарні науки; 033 «Філософія»
Викладач (-і)	Поляруш Борис Юрійович, кандидат філософських наук, доцент
Контактна інформація викладача (-ів)	borys.polyarush@lnu.edu.ua +0380974479535
Консультації по курсу відбуваються	щочетверга, 15.00-16.25 год. (філософський факультет, вул. Університетська, 1) Онлайн-консультації
Сторінка курсу	Дати посилання на курс

Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати аспірантам необхідні можливості для формування у майбутніх докторів філософії теоретичних знань та практичних умінь, які дозволять їм використовувати одержані знання при роботі над дисертаційним дослідженням.
Коротка анотація курсу	Курс **“Філософія історії як теорія цивілізаційного розвитку»** дає можливість аспірантам набути знання з найбільш впливових теоретичних парадигм філософії історії XX-XXI ст., ознайомить їх з базовими категоріями та поняттями, основними теоретичними проблеми сучасної філософії історії. Основними темами курсу є наступні: становлення філософії історії у XVIII- XIX ст.; Лінійно-стадіальні версії теорії цивілізацій; Теорії локальних цивілізацій; Сучасні діалогічні теорії цивілізацій.
Мета та цілі курсу	**Метою** даного курсу є: систематизація слухачами знань з філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку, її основних понять і методологічних принципів, класичними і сучасними теоріями, методами; критичне розуміння класичних теорій філософії міста XVIII- XXI ст.
Література для вивчення дисципліни	1. Винар Л. Силуети епох. Дрогобич. 1992. С. 87-97. 2. Винниченко В. Відродження нації. К., 1990. 3. Вощенко В.Ю. Логіка виникнення концепту "цивілізація" у філософії історії А. Тойнбі // Філософські обрії. – 2009. - № 21. – С. 147-161 4. Габермас Ю.. Філософський дискурс модерну. Переклад з німецької та коментарі В.М. Купліна. - Київ, 2001 5. Гидденс Э. Постмодерн //Философия истории. М., 1995.С. 340-346 6. Горгота О.Б. "Екзистенційна комунікація" як методологічний принцип історико-філософського дослідження Карла Ясперса // Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури, - 2006. - № 52. 7. Грушевський М. Історія України-Руси. К., 1991-1997. Т. 1-8. 8. Грушевський М. Соціально-виховуюче значення вивчення історії // Хто такі українці і чого вони

хочуть. К., 1991
9. Гуревич А.Я. Исторический синтез и школа «Анналов». М., 1993.
10. Делез Ж Логика смысла. М., 1995.
11. Делез Ж. Различие и повторение. СПб. 1998.
12. Доманська Є. Історія та сучасна гуманітаристика:дослідження з теорії знання про минуле. К.: Ніка-Центр, 2012.
13. Донцов Д. Націоналізм. Торонто. 1966.
14. Зиммель Г. Проблеми философии истории // Зиммель Г. Избранное. Том 1. Философия культури М.,1996.
15. Іщенко Ю. Пошук моделі нац. ідентичності/Порівняльний аналіз історіософського дискурсу М.Данілевського і Д.Донцова //Політологічні читання 1994. № 2.
16. Кимелев Ю.А. Философия истории. Системно-исторический очерк// Философия истории. Антология. М., 1995.
17. Кислюк К. Методологічні проблеми дослідження історіософії в українській філософській культурі // Філософські обрії. – 2008. - № 19. - С. 123-137.
18. Кислюк К.В. Сучасна українська історіософія: вмощування в європейські інтелектуальні обшири // Гуманітарний часопис. – 2008. - № 4. – С. 48-55.
19. Куцепал С.В. Постмодернізм – зваблива та нерозкрита таємниця // Філософські обрії. – 2009. - № 21. – С. 3-15.
20. Лук'янець В.С., Соболь О.М. Філософський постмодерн.К., 1998.С. 18-64.
21. Марцинюк І. Концепція всесвітньої історії М.Грушевського і сучасна українська історіографія//.Вісн.НАН України.1995. № 11-12.
22. Мінаков М.А. Теорія досвіду Г. Когена в контексті виникнення неокантіанського руху // Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури. - 2004. - № 41.
23. Міфологічний світогляд — перший тип осягнення історії. С. 17-38
24. Могильницкий Б.Г., Николаева Н.Ю., Гульбин Г.К. Американская "психоистория": критический очерк. Томск, 1985.
25. Олдак П. Колокола тревоги. Проблемі бесконтрольности й судьба цивилизации. М., 1990.
26. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. К., 1996.

	27. Панченко О.В. Філософія історії та сучасність // Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури, - 2005. - № 45. 28. Рассел Б. Человечество в опасности // Вопросы философии. 1992. № 8-10. 29. Руснак О.А. Релігійно-філософська концепція Е. Жільсона у контексті розвитку Західної філософії // Наука. Релігія. Суспільство. – 2009. - № 1. – С. 100-105. 30. Тавризян Г.М. О.Шпенглер, Й.Хейзинга: две концепции кризиса культури. М., 1988. 31. Ускова Т.О. Соціокультурні передумови виникнення ідеї "кінця історії" // Гуманітарний часопис. – 2009. - № 1. – С. 46-53. 32. Франко І. Мислі об еволюції в історії людськості // Зібр. у 50 т.— К., 1986. —Т. 45. 33. Шарифжанов И.И. Судьбы либеральной философии истории: Актон и современная англо-американская историография. Казань, 1989.
Тривалість курсу	___90_____год
Обсяг курсу	__90___год аудиторних З них __32___годин лекцій __16___годин практичних занять _42___годин самостійної роботи

Очікувані результати навчання	**В результаті вивчення даного курсу студент повинен:** **знати:** • основні категорії та поняття філософії історії; • праці провідних дослідників філософії історії XIX- XX ст.; **вміти:** • здобудуть досвід участі в дискусіях з питань філософії історії; • зможуть виявляти причини та джерела виникнення цивілізаційних конфліктів та шукати адекватні шляхи їх вирішення; • вдосконалять свої навички критичного осмислення класичних теорій філософії історії; • навчаться толерантно захищати свою позицію в теоретичній дискусії; • навчаться самостійно готувати матеріали для власних дослідницьких проектів;
Формат курсу	Очний
теми	**ДОДАТОК (схема курсу)**
Підсумковий контроль, форма	екзамен
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з соціальної філософії, філософії історії та інших дисциплін.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації Лекції Колаборативне навчання Дискусії

Необхідні обладнання	Проектор Роздатковий матеріал Навчальний посібник Навчально-методичні рекомендації
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	10 балів – МК 30 балів - презентація, виступи на сем. заняттях 10 балів - індивідуальне завдання та ведення тематичного словника 50 балів – за залік
Питання до заліку чи екзамену	
Опитування	Анкета-оцінка з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК

Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Матеріали	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Тиж. 1. вересня **Л2 акад. год.**	**Тема 1. Філософія історії як теорія цивілізаційного розвитку як дисципліна** Предмет та об'єкт філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку. Місце філософії історії в системі філософського знання. Онтологічний вимір філософії історії – буття людини в історії. Гносеологічний вимір – питання, пов'язані з самим процесом пізнання історії. Комунікаційний та семіотичний вимір сучасної історії.	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 2. вересня **Л2 акад. год.**	**Тема 1. Філософія історії як теорія цивілізаційного розвитку як дисципліна** Предмет та об'єкт філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку. Місце філософії історії в системі філософського знання. Онтологічний вимір філософії історії – буття людини в історії. Гносеологічний вимір – питання,	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	пов'язані з самим процесом пізнання історії. Комунікаційний та семіотичний вимір сучасної історії.					
вересня **С/З 2 акад. год.**	***Тема 1. Філософія історії як теорія цивілізаційного розвитку як дисципліна*** *Предмет та об'єкт філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку. Місце філософії історії в системі філософського знання.* *Онтологічний вимір філософії історії – буття людини в історії. Гносеологічний вимір – питання, пов'язані з самим процесом пізнання історії. Комунікаційний та семіотичний вимір сучасної історії.*	Семінарське заняття				
Тиж. 3. вересня **Л2 акад. год.**	**Тема 1. Філософія історії як теорія цивілізаційного розвитку як дисципліна** Предмет та об'єкт філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку. Місце філософії історії в системі філософського знання. Онтологічний вимір філософії історії – буття людини в історії. Гносеологічний вимір – питання, пов'язані з самим процесом пізнання історії. Комунікаційний та семіотичний вимір сучасної історії.	Лекція	Презентація, відеоматеріали		Виконання індивідуального завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 4.	**Тема 2. Становлення філософії історії як теорії цивілізаційного**		Презентація, Навчально-		Написання Есе Ведення тематичного	

вересня **Л2 акад. год.**	**розвитку в XVIII-XX ст.** Історична проблематика в працях соціальних мислителів XVIII с. М.Ж.А.Н.Кондорсе як засновник теорії прогресу. Цивілізаційні теорії А.Фергюсона, А.Тюрго, А.Сміта. Марксистська теорія суспільно-економічних формацій. Плюрально-циклічні теорії М.Данілевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі, С.Гантінгтона. Діалогічні теорії цивілізацій Е.Левінаса, Ю.Кавада, Ю. Остергамеля.		методичні матеріали		словника Підготовка презентації	
С/З 2 акад. год.	***Тема 1. Філософія історії як теорія цивілізаційного розвитку як дисципліна*** *Предмет та об'єкт філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку. Місце філософії історії в системі філософського знання.* *Онтологічний вимір філософії історії – буття людини в історії. Гносеологічний вимір – питання, пов'язані з самим процесом пізнання історії. Комунікаційний та семіотичний вимір сучасної історії.*	Семінарське заняття				
Тиж. 5. жовтня **Л2 акад. год.**	**Тема 2. Становлення філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку в XVIII-XX ст.** Історична проблематика в працях соціальних мислителів XVIII с. М.Ж.А.Н.Кондорсе як засновник теорії прогресу. Цивілізаційні теорії А.Фергюсона, А.Тюрго, А.Сміта. Марксистська теорія суспільно-	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Підготовка авторської анкети Проведення дослідження	

	економічних формацій. Плюрально-циклічні теорії М.Данілевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі, С.Гантінгтона. Діалогічні теорії цивілізацій Е.Левінаса, Ю.Кавада, Ю. Остергамеля.					
Тиж. 6. жовтня **Л2 акад. год.**	**Тема 2. Становлення філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку в XVIII-XX ст.** Історична проблематика в працях соціальних мислителів XVIII с. М.Ж.А.Н.Кондорсе як засновник теорії прогресу. Цивілізаційні теорії А.Фергюсона, А.Тюрго, А.Сміта. Марксистська теорія суспільно-економічних формацій. Плюрально-циклічні теорії М.Данілевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі, С.Гантінгтона. Діалогічні теорії цивілізацій Е.Левінаса, Ю.Кавада, Ю. Остергамеля.	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Написання Есе Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

жовтня **С/З 2 акад. год.**	***Тема 2. Становлення філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку в XVIII-XX ст.*** *Історична проблематика в працях соціальних мислителів XVIII с. М.Ж.А.Н.Кондорсе як засновник теорії прогресу. Цивілізаційні теорії А.Фергюсона, А.Тюрго, А.Сміта. Марксистська теорія суспільно-економічних формацій. Плюрально-циклічні теорії М.Данілевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі, С.Гантінгтона. Діалогічні теорії цивілізацій Е.Левінаса, Ю.Кавада, Ю. Остергамеля.*	Семінарське заняття				
Тиж. 7. 17 жовтня **Л2 акад. год.**	**Тема 3. Лінійно-стадіальні версії теорії цивілізацій.** Історія становлення лінійно-стадіальних версій цивілізації. Мета історії і причини історичних змін. Цивілізація як символ раціональності. Історичний прогрес як головний історичний закон. Основні принципи історизму. Деісторізація «варварства». Екзотизація неісторичних народів. Європоцентризм теорій цивілізації. Протиставлення Заходу та Сходу як обгрунтування колоніалізму. Цивілізація, колоніалістська ідеологія та політика цивілізаторства. Багато та однофакторні підходи в лінійно-ст адіальній теорії цивілізацій. Теорія процесу цивілізації Н.Еліаса.	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 8.	**Тема 3. Лінійно-стадіальні версії**	Лекція	Презентація,		Застосування	

жовтня **Л2 акад. год.**	**теорії цивілізацій.** Історія становлення лінійно-стадіальних версій цивілізації. Мета історії і причини історичних змін. Цивілізація як символ раціональності. Історичний прогрес як головний історичний закон. Основні принципи історизму. Деісторізація «варварства». Екзотизація неісторичних народів. Європоцентризм теорій цивілізації. Протиставлення Заходу та Сходу як обгрунтування колоніалізму. Цивілізація, колоніалістська ідеологія та політика цивілізаторства. Багато та однофакторні підходи в лінійно-ст адіальній теорії цивілізацій. Теорія процесу цивілізації Н.Еліаса.		Навчально-методичні матеріали		методики чи тесту Проведення дослідження	
жовтня **С/З 2 акад. год.**	***Тема 2. Становлення філософії історії як теорії цивілізаційного розвитку в XVIII-XX ст.*** *Історична проблематика в працях соціальних мислителів XVIII с. М.Ж.А.Н.Кондорсе як засновник теорії прогресу. Цивілізаційні теорії А.Фергюсона, А.Тюрго, А.Сміта. Марксистська теорія суспільно-економічних формацій. Плюрально-циклічні теорії М.Данілевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі, С.Гантінгтона. Діалогічні теорії цивілізацій Е.Левінаса, Ю.Кавада, Ю. Остергамеля.*	Семінарське заняття				
Тиж. 9.	**Тема 3. Лінійно-стадіальні версії теорії цивілізацій.**	Лекція	Презентація, Навчально-		Індивідуальне завдання	

жовтня **Л2 акад. год.**	Історія становлення лінійно-стадіальних версій цивілізації. Мета історії і причини історичних змін. Цивілізація як символ раціональності. Історичний прогрес як головний історичний закон. Основні принципи історизму. Деісторізація «варварства». Екзотизація неісторичних народів. Європоцентризм теорій цивілізації. Протиставлення Заходу та Сходу як обгрунтування колоніалізму. Цивілізація, колоніалістська ідеологія та політика цивілізаторства. Багато та однофакторні підходи в лінійно-ст адіальній теорії цивілізацій. Теорія процесу цивілізації Н.Еліаса.		методичні матеріали		Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 10. листопада **Л2 акад. год.**	**Тема 4. Теорії локальних цивілізацій.** Умови зародження локальних цивілізаційних теорій в XIX ст. Протиставлення універсалістського та локального способу осмислення історії Заходу та Сходу. О.Шпенглер про псевдоморфоз культур. Постколоніальна критика сучасних теорій цивілізації. Гибридність сучасних прикордонних культур. А.Тойнбі та його історичні закони. К.Ясперс та структурна подібність культур. Перетворення цивілізаційної теорії в метод історичних досліджень в школи «Анналів». Феномен зіткнення цивілізацій С.Гантінгтона,	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
	Тема 3. Лінійно-стадіальні версії теорії цивілізацій.	Семінарське заняття				

листопада **С/З 2 акад. год.**	*Історія становлення лінійно-стадіальних версій цивілізації. Мета історії і причини історичних змін. Цивілізація як символ раціональності. Історичний прогрес як головний історичний закон. Основні принципи історизму. Деісторізація «варварства». Екзотизація неісторичних народів. Європоцентризм теорій цивілізації. Протиставлення Заходу та Сходу як обгрунтування колоніалізму. Цивілізація, колоніалістська ідеологія та політика цивілізаторства. Багато та однофакторні підходи в лінійно-ст адіальній теорії цивілізацій. Теорія процесу цивілізації Н.Еліаса.*					
Тиж. 11. листопада **Л2 акад. год.**	**Тема 4. Теорії локальних цивілізацій.** Умови зародження локальних цивілізаційних теорій в XIX ст. Протиставлення універсалістського та локального способу осмислення історії Заходу та Сходу. О.Шпенглер про псевдоморфоз культур. Постколоніальна критика сучасних теорій цивілізації. Гибридність сучасних прикордонних культур. А.Тойнбі та його історичні закони. К.Ясперс та структурна подібність культур. Перетворення цивілізаційної теорії в метод історичних досліджень в школи «Анналів». Феномен зіткнення цивілізацій С.Гантінгтона,	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Написання Есе Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 12.	**Тема 4. Теорії локальних цивілізацій.**	Лекція	Презентація, Навчально-		Написання Есе Ведення тематичного	

листопада **Л2 акад. год.**	Умови зародження локальних цивілізаційних теорій в XIX ст. Протиставлення універсалістського та локального способу осмислення історії Заходу та Сходу. О.Шпенглер про псевдоморфоз культур. Постколоніальна критика сучасних теорій цивілізації. Гибридність сучасних прикордонних культур. А.Тойнбі та його історичні закони. К.Ясперс та структурна подібність культур. Перетворення цивілізаційної теорії в метод історичних досліджень в школи «Анналів». Феномен зіткнення цивілізацій С.Гантінгтона,		методичні матеріали		словника Підготовка презентації	
листопада **С/З 2 акад. год.**	***Тема 4. Теорії локальних цивілізацій.*** *Умови зародження локальних цивілізаційних теорій в XIX ст. Протиставлення універсалістського та локального способу осмислення історії Заходу та Сходу. О.Шпенглер про псевдоморфоз культур. Постколоніальна критика сучасних теорій цивілізації. Гибридність сучасних прикордонних культур. А.Тойнбі та його історичні закони. К.Ясперс та структурна подібність культур. Перетворення цивілізаційної теорії в метод історичних досліджень в школи «Анналів». Феномен зіткнення цивілізацій С.Гантінгтона,*	Семінарське заняття				

Тиж. 13. листопада **Л2 акад. год.**	**Тема 5. Сучасні діалогічні теорії цивілізацій.** Історія в контексті теорій діалогу. Сучасні проблеми мультикультуралізму, культурного плюралізму та конвергенції культур. Діалогічна традиція європейської цивілізації. Гуманізм як основа міжцивілізаційного діалогу. Концепція трансгуляції Ю. Кавада. Порівняльна історія цивілізацій Ю.Остергаммеля. Теорія глокалізації Р.Робертсона,	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 14. грудня **Л2 акад. год.**	**Тема 5. Сучасні діалогічні теорії цивілізацій.** Історія в контексті теорій діалогу. Сучасні проблеми мультикультуралізму, культурного плюралізму та конвергенції культур. Діалогічна традиція європейської цивілізації. Гуманізм як основа міжцивілізаційного діалогу. Концепція трансгуляції Ю. Кавада. Порівняльна історія цивілізацій Ю.Остергаммеля. Теорія глокалізації Р.Робертсона,	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Підготовка авторської анкети Проведення дослідження	
грудня **С/З 2 акад. год.**	***Тема 5. Сучасні діалогічні теорії цивілізацій.*** *Історія в контексті теорій діалогу. Сучасні проблеми мультикультуралізму, культурного плюралізму та конвергенції культур. Діалогічна традиція європейської цивілізації. Гуманізм як основа міжцивілізаційного діалогу. Концепція трансгуляції Ю. Кавада. Порівняльна*	Семінарське заняття				

	історія цивілізацій Ю.Остергаммеля. Теорія глокалізації Р.Робертсона,					
Тиж. 15. 12 грудня **Л2 акад. год.**	**Тема 6. Майбутнє цивілізацій.** Майбутнє постіндустріальної цивілізації. Західна цивілізація та східна культура. Політична культура Заходу та демократія. Традиційні та техногенні цінності сучасного суспільства. Ненасильство як відповідь на виклики часу.	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Підготовка авторської анкети Проведення дослідження	
Тиж. 16. грудня **Л2 акад. год.**	**Тема 6. Майбутнє цивілізацій.** Майбутнє постіндустріальної цивілізації. Західна цивілізація та східна культура. Політична культура Заходу та демократія. Традиційні та техногенні цінності сучасного суспільства. Ненасильство як відповідь на виклики часу.	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали		Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
грудня **С/З 2 акад. год.**	***Тема 6. Майбутнє цивілізацій.*** *Майбутнє постіндустріальної цивілізації. Західна цивілізація та східна культура. Політична культура Заходу та демократія. Традиційні та техногенні цінності сучасного суспільства. Ненасильство як відповідь на виклики часу.*	Семінарське заняття				